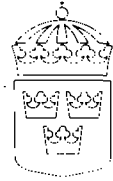

Försvarsutskottets yttrande

1985/86:1 y

över motion 1984/85:1732 om de värnpliktigas försäkringsskydd

FöU
1985/86:1 y

Till socialförsäkringsutskottet

Socialförsäkringsutskottet har den 5 februari 1985 beslutat att bereda försvarsutskottet tillfälle att yttra sig över motion 1984/85:1732 av Birger Hagård (m) och Siri Häggmark (m) om de värnpliktigas försäkringsskydd. Försvarsutskottet har inhämtat yttranden över motionen från försvarets civilförvaltning, riksförsäkringsverket och trygghetsnämnden.

Bakgrund

Det skydd som värnpliktiga har vid skador under värnpliktstjänstgöringen har i korthet följande former.

1. Värnpliktig som skadas under sin tjänstgöring åtnjuter skydd för *ekonomisk skada* enligt lagen (1977:265) om statligt personskadeskydd (LSP). Prövning av ersättning enligt LSP handhas av de allmänna försäkringskassorna. Skyddet motsvarar i stort det försäkringsskydd som förvärsarbetande har enligt lagen (1976:380) om arbetsskadeförsäkring (LAF). Arbetsskadeförsäkringen är för närvarande föremål för översyn av en av regeringen utsedd utredningsman (arbetsskadeutredningen, S 1984:01). Enligt sina direktiv (dir. 1984:8) har utredningsmannen att beakta vilka konsekvenser ändringar i LAF kan få för LSP. Utredningen beräknas bli slutförd under november 1985.

2. Ersättning till den värnpliktige för *ideell skada* (sveda och värk, lyte eller annat bestående men samt allmänna olägenheter) till följd av olyckshändelse under värnpliktstjänstgöring regleras genom lagen (1977:266) om statlig ersättning vid ideell skada (Li). Frågor om ersättning enligt Li handläggs av trygghetsnämnden enligt normer som gäller för statens personskadeförsäkring (ett kollektivavtal som reglerar vissa ersättningar på grund av arbetsskador hos arbetstagare för vilka statens arbetsgivarverk äger sluta avtal om avlöningsvillkoren).

3. Den värnpliktige kan också rikta *anspråk* på skadestånd för skada under värnpliktstjänstgöring *direkt mot statsverket*. I sådana ärenden företräds statsverket av försvarets civilförvaltning (FCF). Utbetalning av ersättning förutsätter att staten bedöms vara skadeståndsskyldig. Den som är skadeståndsberättigad får ersättning enligt skadeståndsrättsliga normer, vilket kan leda till högre ersättningar än enligt de ersättningsnormer som har redovisats under 1 och 2 i det föregående.

4. Beträffande ersättning för *trafikskador* under värnpliktstjänstgöring gäller särskilda regler. Sådana ersättningar regleras av FCF i fråga om skador som drabbat värnpliktiga i samband med trafikolyckor med försvarsmaktens egna fordon eller inhyrda oförsäkrade fordon. Skador vid andra trafikolyckor som kan drabba värnpliktiga regleras av berört försäkringsbolag. Trafikskadeersättning bedöms efter skadeståndsrättsliga normer.

Det redovisade skyddet för värnpliktiga gäller även för en del andra personalkategorier, bl. a. för vapenfria tjänstepliktiga, civilförsvarspliktiga, medlemmar av frivilliga försvarsorganisationer samt för dem som genomgår frivillig utbildning eller antagningsprövning vid försvarsmakten.

Motionen

I motionen yrkas att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts beträffande nödvändigheten av en översyn av de värnpliktigas försäkringsskydd. Motionärerna framhåller att värnpliktiga, som under sin tjänstgöring råkat ut för allvarliga olyckor, först efter långdragna processer tillerkänts ersättning, ofta av blygsam omfattning. De värnpliktigas nuvarande försäkringsskydd är enligt motionärerna uppenbarligen inte tillfyllest. Ersättning måste enligt deras mening utgå utan dröjsmål och ha en sådan omfattning att den värnpliktige får en chans att snabbast möjligt anpassa sig till en ny och påtvingad livsföring. Motionärerna anser det vara nödvändigt med en översyn av de värnpliktigas försäkringsskydd.

Remissyttrandena

Enligt *försvarets civilförvaltnings* (FCF) uppfattning har de värnpliktiga ett tillfredsställande försäkringsskydd för skador som inträffar under militärtjänstgöringen. I några avseenden är skyddet bättre än vad förvärsarbetande har. FCF bedömer det därför inte nödvändigt att ytterligare förbättra de värnpliktigas försäkringsskydd. En översyn av de nuvarande reglerna ter sig därför inte påkallad. Ämbetsverket betonar vikten av att den myndighet hos vilken den skadade värnpliktige tjänstgör omgående ser till att skadeanmälan upprättas och insänds till dem som skall utge ersättning till den skadelidande. Överbefälhavaren har i samråd med FCF utfärdat föreskrifter i detta syfte. FCF avser fortsätta att genom utbildning och information verka för att skadeärenden handläggs snabbt och korrekt av försvarsmaktens myndigheter. Även om de värnpliktiga före och under värnpliktstjänstgöringen informeras om ersättningssystemet i stort krävs enligt FCF att den som drabbas av en skada upplyses om sina möjligheter att få ersättning. FCF uppger sig i sin skadereglering tillämpa vad som inom försäkringsbranschen kallas aktiv skadereglering. Syftet därmed är att oberoende av yrkande ge den skadade den ersättning han är berättigad till.

Riksförsäkringsverket anser att LSP ger ett gott försäkringsskydd och pekar på att det i vissa avseenden mer än väl är i nivå med försäkringsskyddet enligt LAF. Någon anledning att förbättra de värnpliktigas försäkringsskydd genom en översyn av LSP finns enligt verkets mening därför inte. Även försäkringsskyddet vid ideell skada ligger enligt riksförsäkringsverket på en

tillfredsställande nivå. Enligt verket har försäkringskassorna för närvarande ett ansträngt arbetsläge – främst på grund av tillströmningen av arbetsskadeärenden. Detta kan leda till långa väntetider. Riksförsäkringsverket uppger sig emellertid tillsammans med försäkringskassorna arbeta med olika åtgärder för att förkorta väntetiderna.

Trygghetsnämnden konstaterar att värnpliktiga som skadas har rätt till samma ersättning vid ideell skada som statsanställd. Handläggningstiden hos trygghetsnämnden är i normalfallet för närvarande cirka tre månader. Nämnden strävar efter att under nu löpande budgetår sänka handläggningstiden till cirka två månader i de fall den skadades tillstånd är stationärt. En handläggningstid på två till tre månader efter fastställt yrkande anser nämnden inte vara orimlig. Att svåra skador ofta kräver längre läkningstid innan en minsta för framtiden bestående medicinsk invaliditet kan fastställas är enligt nämnden ofrånkomligt.

Försvarsutskottet

Utskottet vill inledningsvis framhålla vikten av att det skydd som de värnpliktiga har vid skador som kan drabba dem under värnpliktstjänstgöringen är betryggande och har deras förtroende. Ett sådant synsätt är naturligt med hänsyn till utbildningens karaktär av plikttjänstgöring.

Nuvarande ordning för skydd vid skador som värnpliktiga kan drabbas av under värnpliktstjänstgöring har tillämpats sedan år 1977. Den ger genom lagen om statligt personskadeskydd och lagen om statlig ersättning vid ideell skada de värnpliktiga ett skydd som väl motsvarar det försäkringsskydd som förvärvsarbetande har vid arbetsskador. Därtill kan den värnpliktige rikta skadeståndsanspråk direkt mot statsverket och i särskild ordning få eventuella trafikskador reglerade. Enligt remissinstansernas uppfattning finns det inte anledning att ändra nuvarande former för de värnpliktigas skydd. Inte heller *försvarsutskottet* tillstyrker en översyn av det nuvarande regelsystemet i enlighet med motionsförslaget. Utskottet vill i det sammanhanget påpeka att de värnpliktigas skydd mot ekonomisk skada kan komma att anpassas till eventuella ändringar i arbetsskadeförsäkringens till följd av arbetsskadereledningens arbete.

Den kritik av de värnpliktigas skydd vid skador under värnpliktstjänstgöringen som ibland framförts och nu återspeglas i motionen har enligt försvarsutskottets bedömning sin grund i att det har förekommit vissa brister i tillämpningen av gällande bestämmelser. Detta ger utskottet anledning att något uppehålla sig vid denna fråga.

Reglering av skador under värnpliktstjänstgöring grundas på olika lagar och förordningar. Flera myndigheter kan ha att handlägga ett och samma skadeärende. Systemet kan därför vara svårt att överblicka för den skadelidande och medföra samordningsproblem hos myndigheterna. Detta kan i sin tur bidra till att skaderegleringarna ibland tar längre tid än skadans art gör nödvändigt och till att den skadades rättigheter först efter särskilda insatser och med viss fördröjning blir helt tillvaratagna. Utskottet förutsätter att man genom utbildning, information och andra åtgärder förbättrar effektiviteten i tillämpningen av det nuvarande systemet så att varje skadelidande utan

onödig tidsutdräkt till fullo kommer i åtnjutande av det skydd som detta innefattar. Av remissvaren framgår att berörda myndigheter strävar i denna riktning. En i största möjliga utsträckning aktiv skadereglering kan enligt försvarsutskottets mening främja en sådan utveckling. Det kan i sammanhanget erinras om att arbetsskadcutredningen överväger åtgärder för att förkorta handläggningstiden vid försäkringskassorna.

Mot bakgrund av det anförda räknar *försvarsutskottet* med att de brister i tillämpningen av nuvarande bestämmelser som alltjämt kan finnas kommer att avhjälpas genom olika åtgärder. En översyn som är begränsad till själva tillämpningen anser utskottet därför inte heller vara påkallad.

Stockholm den 5 november 1985

På försvarsutskottets vägnar

Lennart Blom

Närvarande: Lennart Blom (m), Olle Göransson (s), Roland Brännström (s), Åke Gustavsson (s), Kerstin Ekman (fp), Gunnar Björk i Gävle (c), Evert Hedberg (s), Ingemar Konradsson (s), Ingvar Björk (s), Olle Aulin (m), Iréne Vestlund (s), Gunhild Bolander (c), Christer Skoog (s), Carl-Johan Wilson (fp) och Sten Andersson i Malmö (m).